
CARLSBERGFONDET OG SELSKABET

Mellem de Hundreder af regelmæssige Møder med Foredrag af Medlemmer og Drøftelse af Forretningssager af alle Slags har Selskabet af og til, ofte med aarelange Mellemrum, holdt overordentlige Møder. Anledningen dertil var altid, at en særlig Lejlighed skulde festligholdes eller mindes, eller at der hurtigt skulde træffes en Afgørelse i en vigtig Sag.

Et saadant overordentligt Møde afholdtes i September 1876 før Begyndelsen af den egentlige Mødesæson, og Selskabets Forhandlingsprotokol, ført af Sekretæren, Japetus Steenstrup, beretter herom følgende:

»Fredagen d. 29 September 1876 vare samtlige Videnskabernes Selskabs Medlemmer ved en trykt Rundskrivelse af 25 s. M. sammenkaldte til et *extraordinært Møde* i Selskabets Lokale Kl. 6¹/₂ [Bilag a.]; i Anledningen af et samme Dag stiftet betydeligt Fond til videnskabelige FormaaIs Fremme, hvilket Fond Stifteren, Hr Kapitain Brygger *Jacobsen* paa *Carlsberg*, havde bedet Selskabet at ville vaage over nu og i Fremtiden, navnlig ved af dets Midte at vælge en Bestyrelse paa 5 Medlemmer for det. — Stifterens skriftlige Henvendelse til Selskabet af 25de September [Bilag c.] tillige med det fra Stifteren sendte »*Udkast til Statuter for Carlsberg-Fondet*« [Bilag e.] fulgte som trykte Bilag med Sammenkaldelsesbrevet. I dette vare Medlemmerne blevne opfordrede til at betragte den hele Meddelelse »*som i streng Forstand confidentiel*« indtil Beslutning derom var fra Selskabets Side taget. Gjenstanden for Mødet var betegnet at være: at tage Sagen under Overveelse, og, saafremt en yderligere Forhandling ikke fandtes nødvendig, derom at tage Beslutning.

Til dette ekstraordinære Møde havde følgende Medlemmer indfundet sig, i alt 28. *Madvig*, Selskabets Præsident, [herefter følger 27 Navne paa tilstedeværende Medlemmer].

Præsidenten lod først oplæse det Brev [Bilag b.], hvormed Kapt. *Jacobsen* havde ledsaget det »*Fundats- og Gavebrev*« [Bilag d.], som han om Formiddagen d. 25. Sept. havde tilstillet Præsidenten og hvori han havde udtrykt, at han just havde knyttet Oprettelsen af denne Stiftelse til den Dag, da Monumentet, reist til *H. C. Ørsteds* Ihukommelse, afsløredes, »i levende Erkjendelse af, hvormeget han

skylder *H. C. Ørsteds* Lære og vækkende Indflydelse og som et Vidnesbyrd om taknemlig Paaskjønnelse af hans Virksomhed for at udbrede Kundskabens Lys i videre Kredse, og at det vilde være ham kjært om endnu samme Dag hans Andragende til Videnskabernes Selskab kunde blive tilstillet Dettes Medlemmer. — Under Afsløringsfesten var dette Brev, Udkast til Statutterne og Tilsigelsen til Møde d. 29 bragt til de enkelte Medlemmers Bolig.

Derefter udviklede Præsidenten kortelig, hvorledes Sagen stillede sig for ham, *baade naar* han saae den fra dens særdeles glædelige Side: Gavens overordenlige Storartethed, det Fædrelandssind og den Erkjendelse af Videnskabens og praktisk Virkens inderlige Sammenhæng, hvorfor den var et Udtryk, den store til Selskabet viste Tillid o. s. fr., *og naar* han seer den fra Betænelighedernes Side: det overordenlig store Ansvar over for Stifteren og Fædrelandet, som Selskabet paatog sig og som maaskee kunde befrygtes at overgaae Selskabets Kræfter, eller den muelige Ligevægtsforstyrrelse, der ved Hvervets Modtagelse og ved Overdragelsen til enkelte Medlemmer af en saa stor Indflydelse paa videnskabelige Formaals Fremme, maaskee kunde fremkaldes indenfor Selskabet; *Men* at disse Betæneligheder maatte falde bort, navnlig under Hensyn til den klare Form, hvori Statutterne forelaae, saa disse vel paalagde Selskabet at vælge *Fondets Bestyrere, men selve dets Bestyrelse laae udenfor Selskabet*, og han maatte derfor udtale, som sin Overbevisning, at Selskabet i Tillid til sine Kræfter og til en ærlig Virken med disse turde overtage det Hverv, Stifteren havde ønsket at lægge i Dets Hænder, og med Glæde og Tak burde tage det til Videnskabens Fremme og Fædrelandets Hæder skjænkede Fond under sin Varetægt.

Paa Opfordring til Medlemmerne om at udtale deres Mening, især hvis denne ikke gik i samme Retning som Præsidentens, tog Selskabets ældste tilstædeværende Medlem, Etatsraad *Bendz*, Ordet for at udtale, at Præsidenten havde vistnok fuldeligen udtrykt, hvad der bevægede sig ialm. hos Medlemmerne ved Modtagelsen og Overveielser af den d. 25 Sept. disse sendte ligesaa glædelige som overraskende Meddelelse. Han følte, at han ikke allene for sin Del maatte slutte sig til Præsidentens Conclusion, men ogsaa turde opfordre sine Colleger til at gjøre det Samme, og til med Glæde og Tak at imodtage det storartede og hædrende Tilbud — uden al Discussion.

Ingen ønskede yderligere at udtale sig og Præsidenten opfordrede derfor de Medlemmer, der vilde stemme for Tilbudet og de til dette i det forelagte »Udkast til Statuter for *Carlsbergfondet*« knyttede Betingelser, til at reise sig fra deres Plads.

Alle Tilstædeværende reiste sig, og det Selskabet paa Grundlag af Udkastet til Statutterne for *Carlsbergfondet* tiltænkte Hverv blev saaledes *eenstemmigen* af Selskabet overtaget.

I Forudsætning af, at Selskabet maaskee samme Aften vilde tage en endelig Beslutning i Sagen, saaledes som nu skeet var, havde Præsidenten udkastet en Svarskrivelse til Hr Kapt. Jacobsen. Dette Udkast oplæstes og fandt de Tilstædeværendes Tilslutning [Bilag f].

J. C. JACOBSEN
Malet af Aug. Jerndorff
Frederiksborgmuseet.

Fremdeles vedtoges det, at denne Svarskrivelse skulde Dagen efter ved et Udvalg af fire Medlemmer overbringes Hr *Jacobsen* paa Carlsberg. Dertil foresloges og valgtes: Præsidenten (*Madvig*) og Sekretæren (*Steenstrup*), og det ældste tilstædeværende Medlem af hver af Selskabets Klasser: Etatsr. *Bendz* og Etatsr. *Westergaard*.

Endvidere bestemtes det, at Medlemmerne endnu indtil Mandag Middag Kl. 12 skulde betragte Meddelelsen som confidentiel, for at ikke de offentlige Tidender skulde omtale Sagen, førend den paa Mandag Formiddag af Præsidenten var bleven meddelt Selskabets ophøiede Protector, Hs. M. Kongen.

Endelig meddelte Præsidenten ogsaa den Form, der maatte ansees mest passende for Bladenes foreløbige Anmeldelse af Dotationen«.

Bilag a.

*Til samtlige Medlemmer af det Kongelige Danske
Videnskabernes Selskab.*

Idet vi hermed omsende til de Herrer Medlemmer af det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab vedlagte Skrivelse (med Bilag) fra Kapitain, Brygger *Jacobsen* paa Carlsberg, hvori han opfordrer Selskabet til nu og for Fremtiden ved Valg af dets Midte at danne Bestyrelsen for en til videnskabelige Øiemeds Fremme bestemt Stiftelse, som han med usædvanlig og høisindet Rundhaandethed har oprettet og udstyret, maae vi allerførst bede vore Herrer Collegaer at betragte denne Meddelelse som i streng Forstand confidentiel, saa at den, indtil Beslutning desangaaende er tagen, kun gjøres til Gjenstand for mulige indbyrdes Samtaler mellem Medlemmerne. Dernæst anmode vi de Herrer om, i denne Anledning at samles til et extraordinært Møde i Selskabets Lokale Fredagen den 29de dennes Kl. 6¹/₂, for at tage Sagen under Overveielse og, saafremt en yderligere Forhandling ikke findes nødvendig, derom at tage Beslutning.

Kjøbenhavn d. 25de September 1876.

J. N. MADVIG,
Videnskabernes Selskabs
Præsident.

JAPETUS STEENSTRUP,
Videnskabernes Selskabs
Sekretær.

Bilag b.

*Til Præsidenten for det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
Herr Konferentsraad Madvig.*

Hoslagt har jeg den Ære at tilstille Deres Hoivelbaarenhed et ærbødigt Andragende til Videnskabernes Selskab om at tage en af mig idag oprettet Stiftelse til viden-

skabelige Formaals Fremme under sin Varetægt. Som Bilag vedlægger jeg det for Stiftelsen udfærdigede Fundats- og Gavebrev tilligemed Udkastet til dens Statuter.

I levende Erkjendelse af hvormeget jeg skylder H. C. Ørsteds Lære og vækkende Indflydelse og som et Vidnesbyrd om taknemmelig Paaskjønnelse af hans Virksomhed for at udbrede Kundskabens Lys i videre Kredse, har jeg knyttet Oprettelsen af ovennævnte Stiftelse til denne Dag, som ved Afsløringen af Ørsteds Monument er viet til hans Ihukommelse. Det vil ogsaa være mig kjært, dersom mit Andragende til Videnskabernes Selskab kan blive tilstillet dets Medlemmer endnu idag.

Modtag Hr Præsident Forsikringen om den udmærkede Høiagtelse, hvormed jeg tegner mig.

Carlsberg d 25 September 1876.

Deres ærbødige

J. C. JACOBSEN
Brygger.

Bilag c.¹

Til

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.

Efterhaanden som der ved Naturforskernes Bestræbelser bibringes de Industri-drivende flere Kundskaber og en bedre Indsigt i Naturlovene, voxer Erkjendelsen af disse Kundskabers Uundværlighed og dermed Trangen til at udvide dem, navnlig i de specielle Retninger, som have særlig Betydning for den enkelte Industrigreen.

Da det imidlertid ikke kan fordres eller ventes af de ved de offentlige Lærestatter ansatte Videnskabsmænd, at de i videre Omfang kunne eller skulle fordybe sig i Undersøgelser af de mangfoldige Enkeltheder, hvorom de forskjellige Industrigrene, hver for sit Vedkommende, ønske Oplysning, har man i den senere Tid i flere Lande begyndt at oprette særegne Laboratorier eller saakaldte Forsøgsstationer, beregnede paa at forskaffe den vedkommende Industri fyldigere Kundskaber og en dybere-gaaende Indsigt.

Disse Instituter have ganske vist, ogsaa for Bryggeriets Vedkommende, gjort ikke liden Nytte, men de lade dog i Regelen meget tilbage at ønske. De lide nemlig næsten alle af den Mangel, at deres Tilværelse er usikker og kun kan betragtes som noget Forbigaaende, hvilket medfører hyppig Vexlen af de derved beskjæftigede Videnskabsmænd, hvorved disses forberedende Studier og Arbejder gaae tabte, før de have kunnet bære Frugt. Som oftest er slige Instituters Opgave desuden stillet altfor begrændset, saa at de ikke give Leilighed til yderligere at udvikle, ja, neppe til at bevare den almindelige, videnskabelige Dygtighed, som udfordres til deres Ledelse, og, omvendt, omfatter Opgaven undertiden formeget Andet, f. Ex. en meget elementair

¹ Bilag b og c er trykt efter Originalbreve i Selskabets Arkiv, Bilag d—f er trykt efter »Aktstykker vedrørende Carlsbergfondet og det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg 1876—1888«. Kbh. 1894.

Underviisning — som i de saakaldte »Brauschulen« —, der ikke lader Tid og Ro tilovers til sand videnskabelig Forskning, ei at tale om et hyppigt Paahæng af reent industriel Virksomhed, med Analyser efter Bestilling, Attesters Udstedelse o. desl.

Ledet af foranførte Betragtninger har jeg i Forbindelse med mit Bryggeri Carlsberg oprettet et Laboratorium, bestemt til kemiske og physiologiske Undersøgelser og Studier i de Retninger af Naturvidenskaberne, som have særlig Betydning for Maltning-, Brygnings- og Gjærings-Processerne, med det Formaal ikke alene at give Bryggeri-Techniken det daglige Brød, men tillige at give de der beskæftigede Videnskabsdyrkere Anledning og Midler til at uddanne sig og virke som Specialister i de Retninger, hvortil Bryggeri-Operationerne og de Phænomener, som disse frembyde, give særlig Leilighed og Opfordring.

Til at forestaae Arbejderne i dette Laboratorium har jeg engageret Chemikeren Hr Cand. polyt. Kjeldahl og Physiologen Hr Cand. med. R. Pedersen. Senere vil der blive ansat Assistenten, som kunne staae Forstanderne bi, deels ved de Rækker af Observationer og Analyser, som nærmest blive at foretage i Teknikens Interesse, deels ved de reent videnskabelige Laboratoriearbejder. Disse Assistenten ville saaledes faae Leilighed til, alt efter deres Anlæg og indre Kald, at uddanne sig til kyndige Teknikere eller til videnskabelige Forskere.

Derimod har jeg meent, at Laboratoriet ikke bør gjøres til en Lærestalt for Elever.

Da et saadant, for Specialstudier beregnet Institut imidlertid kun kan trives, naar det bæres af den Aand og gjennemtrænges af det Lys, som udgaaer fra Videnskaberne i det Hele, og da dette Lys for mig har været en Kilde til Lykke og Velvære, ligger det mig paa Hjerte, som et Afdrag paa min Gjæld, ogsaa at yde et Bidrag til Videnskaberne Fremme i Almindelighed, navnlig i de Retninger, hvori det forekommer mig, at Staten ikke hidtil har anvendt og til hvilke den vel heller ikke i Fremtiden vil kunne afsee alle de fornødne Midler.

Jeg sigter herved til: midlertidige Honorarer for yngre Videnskabsmænd, hvis Begavelse og indre Kald gjøre dem særligt skikkede til senere at ansættes som Docenter; ligeledes til Honorarer eller Gager for Mænd, som ere fortrinligt udrustede til videnskabelig Forskning og Forfattervirksomhed og som helst maatte kunne offre hele deres Kraft dertil, uden at hindres af Lærervirksomhed eller anden Embedsgjerning; fremdeles til Reisestipendier for ældre Videnskabsmænd, som enten paa gjentagne, kortere Besøg i Udlandet eller paa længere Reiser kunne høste et for den danske Videnskabelighed frugtbringende Udbytte; og endvidere til at fremme forskjellige videnskabelige Arbejder, saasom Undersøgelser og Besvarelser af Spørgsmaal, hvis Løsning til en given Tid er magtpaaliggende, osv.

Med dette udvidede Formaal for Øie har jeg idag stiftet et Fond — under Navn af Carlsberg-Fondet — hvortil jeg har skjænket en Prioritet i min Eiendom Carlsberg (det oprindelige, saakaldte Gl. Carlsberg) paa 1 Million Kroner, som skal forrentes med 5 % p. A., dog saaledes, at den fulde Renteydelse først indtræder ved min og Hustrues Død, og at der, saalænge nogen af os er ilive, ikkun erlægges

en aarlig Rente af 2 pCt. Indtil videre vil Fondet saaledes kun erholde en aarlig Indtægt af 20.000 Kroner til de ovennævnte Formaals Fremme og først efter min og min Kones Død komme til at disponere over det fulde Rentebeløb af 50.000 Kroner.

For at en saadan Stiftelse imidlertid skal kunne virke efter sin Bestemmelse i Nutid og Fremtid, maa der sikkres den en vedvarende Bestyrelse af Mænd med videnskabelig Indsigt og Dygtighed, i hvilken Henseende Tanken med Nødvendighed maa fæste sig paa det Samfund, hvori den danske Videnskabelighed hidtil har fundet og sikkert altid vil finde sine ypperste Repræsentanter, og som hos os er den eneste Institution, der er saa heldig at staae uafhængig af alle fremmede, uvidenskabelige Hensyn og Indflydelser, nemlig det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.

Til dette høitagede Selskab tillader jeg mig derfor at henvende mig med Bøn om, at det, ved at vælge nogle Mænd af sin Midte til at vaage over den nævnte Stiftelse og til at lede dens Virksomhed, vil sikkre dens Bestaaen nu og i kommende Tider og sørge for at den altid kan virke til Gavn for Videnskaben og til Ære for Danmark.

For at sætte Selskabet istand til at danne sig en tydeligere Forestilling om den nævnte Stiftelses Beskaffenhed og om Planen for dens Virksomhed, vedlægger jeg Udkastet til Fondets Statuter, som tildeels ere affattede efter Samraad med D'hr. Etatsraad Steenstrup og Professor Barfoed, hvis Velvillie og Interesse for Sagen jeg ikke nok kan paaskjønne.

I Haab om at dette mit Foretagende maa vinde det ærede Selskabs Bifald og at det vil skjænke det nye Institut den for dets Existentis og Fremgang uundværlige Understøttelse, hvorom jeg herved andrager, tegner jeg mig

Carlsberg d 25 September 1876.

Med Høiagtelse og Ærbødighed

J. C. JACOBSEN

Brygger.

Bilag d.

Fundats- og Gavebrev.

Ved dette mit Fundats- og Gavebrev opretter jeg, Kapitain og Brygger Jacob Christian Jacobsen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd, en Stiftelse til Fremme af videnskabelige Formaal, der skal have Navn af »Carlsberg Fondet«.

I.

Til denne Stiftelse skjænker jeg herved en Kapital af 1.000.000 Kr., siger een Million Kroner med Pant og Sikkerhed i den mig tilhørende Ejendom Carlsberg, bestaaende af Parcellerne Matr. Nr. 19, c, e, f, g, og 20 c i Valby, Hvidovre Sogn, Kjøbenhavns Amt, med dertil hørende Bygninger, fast Inventarium, Haveanlæg og Kunstværker, alt næstefter den for Tiden i Ejendommen indestaaende Prioritet paa 160.000 Kroner.

II.

Denne Ejendom forpligter jeg mig og fremtidige Ejere til ikke nogensinde at formindske ved Afhændelse eller Afstaaelse af nogen Del af samme, dens Grund og Bygninger med hvad dertil hører. Saa forpligter jeg og mig selv og kommende Ejere til ikke nogensinde at tillade, at Ejendommen eller Del af den bliver benyttet til Forlystelsesanlæg eller Beværtning, og det under Fortabelse af Ejendomsretten, der i saa Fald skal tilkomme Carlsberg-Fondet.

III.

Den nævnte Kapital af en Million Kroner er, saavel fra Stiftelsens som min og kommende Ejeres Side, for bestandig uopsigelig. Stiftelsen kan ej heller afhænde den eller overdrage den eller Del af den til andre, være sig enkelt Person eller Institution. Kapitalen bliver af mig og fremtidige Ejere af Ejendommen Carlsberg i Henhold til allerhøjeste Tilladelse at forrente med 5, er fem pr. Ct. pro anno, dog saaledes at den fulde Renteydelse først indtræder ved min og Hustrus Død, og at der, saalænge nogen af os er ilive, ikkun erlægges en aarlig Rente af 2, er to Procent, eller i det Hele 20.000, er Tyve Tusinde Kroner. Renten udbetales halvaarlig, hver 25de September og 25de Marts med det halve Beløb. Skulde den ikke blive erlagt i rette Tid, er Stiftelsens Bestyrelse berettiget til at lade den inddrive ved Hjælp af det ved Lov af 29de Marts 1873 § 15 hjemlede Retsmiddel.

IV.

Carlsberg Fondets Formaal ere:

- A. At fortsætte og udvide Virksomheden i det af mig i Aaret 1875 oprettede chemisk-physiologiske »Carlsberg Laboratorium« i Overensstemmelse med Statutterne for dette Institut, hvorefter samme ikke nogensinde maa skilles fra Ejendommen Carlsberg.
- B. At fremme de forskjellige Naturvidenskaber samt Mathematik, Philosophi, Historie og Sprogvidenskab paa den nærmere i Stiftelsens Statuter anførte Maade.

V.

Saalænge Fondets aarlige Indtægt indskrænker sig til de ovennævnte 20.000 Kroner, skal dette Beløb — efter Fradrag af Administrationsudgifter — først og fremmest anvendes til Bestridelse af de for Laboratoriets Virksomhed fornødne Udgifter. Hvad der i hvert enkelt Aar ikke maatte behøves til dette Brug, kan anvendes til de under IV B nævnte Formaal.

VI.

Naar derimod efter min og min Hustrus Død den fulde Renteydelse af Kapitalen indtræder, skal — ligeledes efter Fradrag af Administrationsudgifter — Halvdelen af Fondets Renteindtægt forbeholdes til Brug for Laboratoriet IVA, og den anden Halvdelen til Brug for Videnskabernes Fremme i Overensstemmelse med IV B. I Udredelsen af Administrationsudgifterne tage begge Fondets Afdelinger A og B lige Del.

VII.

De nærmere Bestemmelser om Stiftelsens Virksomhed og dens Bestyrelse ere fastsatte i Statuter, der under Dags Dato ere tilstillede Videnskabernes Selskab med Andragende om dets Medvirken til Gjennemførelsen af samme. Naar dette Forhold har fundet sin Ordning, og Stiftelsens Direktion er udnævnt, bliver dette Fundats- og Gavebrev tilligemed Stiftelsens Statuter at overgive til Direktionens Varetægt.

Og har jeg saaledes og under Forventning af allerhøjeste Konfirmation og Stadfæstelse oprettet, underskrevet og forseglet denne Disposition i Vitterlighedsvidners Overværelse¹.

Carlsberg ved Kjøbenhavn, den 25de September 1876.

J. C. JACOBSEN.

Bilag e.

Udkast til Statuter for »Carlsberg Fondet«².

- § I. Til dette Fond er ved Fundats- og Gavebrev af 25de September 1876 skjænket en Kapital af 1 Million Kroner med Pant i min Eiendom »Carlsberg«, bestaaende af Matr. Nr. 19 c., e., f., og g. og 20 c. i Valby med Bygninger, Inventarium og Have. Kapitalen bliver at forrente med 5 pCt. p. A., dog saaledes at den fulde Renteydelse først indtræder ved min og Hustrues Død, og at der, saalænge nogen af os er i Live, ikkun erlægges en aarlig Rente af 2 pCt. eller i det Hele 20.000 Kroner.
- § II. Fondets Formaal ere:
- A. at fortsætte og udvide Virksomheden i det af mig i 1875 oprettede chemiske og physiologiske »Carlsberg Laboratorium« i Overensstemmelse med dette Instituts nedenfor angivne Opgave;
 - B. at fremme de forskjellige Naturvidenskaber, samt Mathematik, Philosophi, Historie og Sprogvidenskab paa de nedenfor anførte Maader.
- § III. Saalænge Fondets aarlige Indtægt indskrænker sig til det ovennævnte Beløb af 20.000 Kroner, vil dette, efter Fradrag af Administrationsudgifter, først og fremmest være at anvende til Bestridelse af de for Laboratoriets Virksomhed fornødne Udgifter. Hvad der ikke i hvert enkelt Aar maatte behøves til dette Brug, kan anvendes til det under § II. B. nævnte Formaal.
- § IV. Naar efter min og Hustrus Død den fulde Renteydelse af Kapitalen indtræder, skal, ligeledes efter Fradrag af Administrations-Udgifterne, Halvdelen af Fondets Indtægt forbeholdes til Brug for Laboratoriet (§ II. A.), og den anden Halvdel til Formaalet B. (cfr. § II.). I Udredelse af Administrations-Udgifterne tage A. og B. lige Del.

¹ Dette Gavebrev fik allerhøjeste Konfirmation 18. Oktober 1876.

² Dette Udkast blev den 29. September 1876 uforandret antaget som *Statuter for Carlsbergfondet*. Ovenfor kun trykt i Uddrag.

Skulde der til sine Tider ikke behøves det hele Beløb af de til Formaalene A. eller B. henlagte aarlige Indtægter, oplægges Resten midlertidig som Sparepenge til Brug for hvert især, efterhaanden som der bliver Trang dertil, eller til Benyttelse ved forestaaende større Foretagender.

Dersom det imidlertid skulde blive klart, at der i en nær Fremtid ikke vil blive Brug i den enkelte Afdeling for dens oplagte Sparepenge, kunne disse, naar Direktionen ved en enstemmig Beslutning vedtager det, anvendes til Bedste for den anden Afdeling.

- § V. Fondet bestyres af en Direktion, bestaaende af 5 Medlemmer, valgte af det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab ud af dets egen Midte. Valget gjælder for 10 Aar. Hvert andet Aar afgaar et Medlem, — i første Valgperiode efter Lodtrækning. Den udtrædende kan gjenvælges. Afgaar et Medlem før Valgperioden er udløben, indtræder den i hans Sted valgte for Resten af den afgangnes Funktionstid. Direktionen vælger af sin Midte en Formand hver Gang et ordinært Direktørvalg har fundet Sted. Den vedtager selv sin Forretningsorden.
- § VI. Til tre af Direktionens Medlemmer overdrages det særlige Hverv, i Forbindelse med 1 eller 2 Tilforordnede, at danne Laboratoriets Bestyrelse. Disse tre Medlemmer skulle være naturkyndige. Den eller de Tilforordnede vælges af Videnskabernes Selskab blandt Mænd udenfor sammes Midte, der enten som Bryggerikyndige eller af andre Grunde maa antages at have Kjendskab til og Interesse for det, der er Laboratoriets Opgave. De vælges paa 5 Aar og kunne gjenvælges.
- Laboratoriestyrelsen vedtager selv sin Forretningsorden og vælger sin Formand, som forbliver i denne Stilling indtil hans Funktionstid som Direktør er udløben.
- § VII. Direktionens Medlemmer oppebære hvert et aarligt Honorar af 400 Kroner. De tre Laboratoriestyrelserne erholde desuden hver et Tillæg af 300 Kroner. Hver af Formandsposterne honoreres med 200 Kroner. De Tilforordnede honoreres hver med 300 Kroner.
- § VIII. [Omhandler Carlsberg-Laboratoriets Opgave.]
- § IX. Den til Videnskabernes Fremme i Almindelighed bestemte Sum (cfr. §§ II. B., III. og IV.) skal fortrinsvis anvendes til:
- Rejsestipendier for ældre Videnskabsmænd paa indtil 3000 Kroner, enten til gjentagne kortere Besøg i Udlandet, eller til længere Rejser;
 - Midlertidige Honorarer til yngre Videnskabsmænd, hvis Begavelse og indre Kald gjøre dem særlig skikkede til senere at indtræde i offentlig Virksomhed;
 - Lønninger for Livstid eller for visse Aar til udmærkede Mænd, som kunne virke heldig som »frie Videnskabsmænd« udenfor en offentlig Stilling;

d. Stipendier eller Honorarer paa indtil 2000 Kroner for specielle Studier eller Undersøgelser;

e. Bidrag til videnskabelige Arbejders Fremme.

Foranførte Bestemmelser gjælde baade for Medlemmer og for Ikke-Medlemmer af Videnskabernes Selskab og ligesaa for videnskabelige Arbejder i og udenfor Selskabet.

§ X. Direktionen forvalter Fondets Midler. Den foranstalter under sin Kontrol dets Kasse- og Regnskabsvæsen besørget ved en dertil antaget, lønnet Regnskabsfører, hvis Regnskab revideres af 2 Direktører. Decision og Qvittance gives af den samlede Direktion.

Den vedtager det aarlige Budget og tager Beslutning om Anvendelsen af den til forskellige Videnskabers Fremme bestemte Sum i Henhold til § IX.

Den meddeler Selskabet en aarlig Beretning om Fondets Anvendelse og om Laboratoriets Virksomhed, samt Oversigt over Fondets Indtægt, Udgift og Status.

Den gjør Indstilling til Selskabet om Valget af Tilforordnede til Laboratoriebestyrelsen.

§ XI. [Omhandler Laboratoriebestyrelsen.]

§§ XII—XIII. [Omhandler Laboratorieforstanderne.]

§ XIV. *Om Forandring i Statutterne.*

Naar Direktionen i Tidens Løb finder det nødvendigt, at disse Statuter forandres, maa den gjøre Indstilling til Videnskabernes Selskab om de Forandringer, hvorom samtlige Medlemmer af Direktionen ere enige, og Selskabet tager da Beslutning om de indstillede Forandringer. Dersom Selskabet foreslaaer Ændringer i Direktionens Indstilling, kunne disse Ændringer først komme til Afstemning i et nyt Møde 4 Uger efter at Direktionen har meddelt Selskabet, at den med Enstemmighed har tiltraadt Ændringsforslagene.

Carlsberg-Laboratoriets Formaal (§ VIII) maa dog ingensinde opgives, og dette Institut maa aldrig skilles fra Ejendommen »Carlsberg«, saalænge der i samme drives Bryggeri; Ej heller maa Laboratoriet nogensinde sammensmeltes med noget andet Institut.

Carlsberg, den 25de September 1876.

J. C. JACOBSEN.

Bilag f.

Hr. Kapitein, Brygger J. C. Jacobsen,

R. af D. og D. M. p. p.

Carlsberg.

Ved Skrivelse af 25de dennes har De, højtærede Herre, tilstillet det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab Udkast til Statuter for en af Dem ved Gavebrev af samme Dag oprettet Stiftelse til videnskabelige Formaalets Fremme, »Carlsberg Fondet«,

og anmodet Selskabet om at paatage sig nu og for Fremtiden at danne Stiftelsens Bestyrelse ved Valg imellem dets Medlemmer i Henhold til de i Statutterne fastsatte Regler. Idet vi først og fremmest udtale vor inderlige Paaskjønnelse af den paa engang oplyste og patriotiske Aand, hvoraft Stiftelsen er fremgaaet, og af den højhjærtede og storartede Rundhaandethed, hvormed den er udstyret, og idet vi hertil føje Udtrykket af vor fulde Erkjendelse af den hædrende Tillid, hvormed De har bæret Selskabet, erklære vi os efter enstemmig Beslutning herved med Glæde villige til at udføre det Hverv, hvortil vi ere opfordrede, og ønske, at det maa lykkes Selskabet stedse at gjøre dette paa en saadan Maade, at derved bidrages til, at Stiftelsen kan virke »til Gavn for Videnskaben og til Ære for Danmark«. Vi haabe, at denne Virksomhed i lang Tid maa udfolde sig under Stifterens Øje og Deltagelse.

Valget af den første Bestyrelse vil kunne foregaa, saasnart De som Stifter efter Fundatsens Konfirmation og Statutternes endelige Udfærdigelse anser det for ønskeligt.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab i Kjøbenhavn den 29de September 1876.

Paa Selskabets Vegne

J. N. MADVIG,	JAPETUS STEENSTRUP,
Selskabets Præsident.	Selskabets Sekretær.

I Selskabets Møde den 13. Oktober 1876 gav Præsidenten Beretning om Audiensen hos Kongen, Selskabets Protektor, i Anledning af Carlsbergfondet, samt om Deputationens Overbringelse af Selskabets Skrivelse til J. C. Jacobsen.

Selskabets første Opgave for Opfyldelsen af J. C. Jacobsens Anmodning til Selskabet om at lede Fondets Virksomhed var at foretage Valg af en Direktion. Dette første Valg skete i et overordentligt Møde i Selskabet, hvorom Forhandlingsprotokollen beretter følgende:

»Fredagen d. 27 October vare Selskabets Medlemmer tilsagte til det andet overordentlige Møde Kl. 6 $\frac{1}{2}$ i Anledning af »Carlsbergfondet«, for hvilket Statutterne nu vare confimerede.

Paa Mødesedlen var angivet at Gjenstanden for Mødet var at vælge en Direction for Fondet i Overensstemmelse med Statutternes § V og VI.

Et Exemplar af Statutterne var med Posten tilstillet hvert Medlem, for at træde i Stædet for det »Udkast« til disse, der var bleven Medlemmerne sendt d. 25 September.

Følgende 29 Medlemmer vare komne tilstæde og deltog i Valget. *Madvig*, Præsident [herefter følger 28 Navne paa tilstedeværende Medlemmer].

Præsidenten meddelte, at Statutterne for Carlsbergfondet vare ham tilstillede som confimerede af Hs. Majestæt Kongen, men indsendte til Høiesterets-Advokat *Brock* for at blive tinglæste. — Derfor vilde han lade Valg af Direction foregaae, og hvis ingen havde noget at indvende derimod, saaledes, at der først valgtes 3 Naturkyndige, der skulde udgjøre Bestyrelsen for Laboratoriet.

Til Medlemmer af Fondets Direktion valgtes derpaa først C. T. Barfoed, P. L. Panum og Japet. Steenstrup og derefter Edv. Holm og J. N. Madvig.

I Direktionens konstituerende Møde valgtes Selskabets Præsident, J. N. Madvig, til dens første Formand, og samtidig foretoges den i Statutternes § V fastsatte Lodtrækning om Funktionstiderne for Direktionens Medlemmer. Herom gav Præsidenten Selskabet Meddelelse i Mødet den 10. November, i hvilket der tillige, efter Indstilling fra Direktionen, foretoges det første Valg af Tilforordnede i Laboratoriebestyrelsen efter Statutternes § 6. Valgt blev J. C. Jacobsen og hans Medbestyrer, Brygger E. Kogsbølle.

Selskabet har herefter regelmæssigt hvertandet Aar eller ved Fratrædelse eller Død foretaget Valg (event. Genvalg) af Medlemmer til Direktionen. Valg foretoges i eet Møde ved simpelt Flertal, men først i Selskabets Vedtægter 1919 findes Valg af Direktionsmedlemmer omtalt (§ 9), idet det dér foreskrives, at samme Fremgangsmaade skulde anvendes som ved Valg af Selskabets Præsident og Embedsmænd (o: som hidtil). Da Selskabet i 1929 vedtog to Behandlinger ved sidstnævnte Valg, fulgte Valg af Direktionsmedlemmer herefter ogsaa denne Fremgangsmaade.

De siden 1876 af Selskabet valgte *Medlemmer af Carlsbergfondets Direktion* er følgende:

I Listen er anført: Fulde Navn; Datoer for Valg (event. tillige Funktionstidens Begyndelse) og for Fratrædelse, event. ved Død; Titel og Embede ved Valget med Henvisning til Medlemsnummer i Fortegnelsen S. 354.

BARFOED, CHRISTEN THOMSEN

25. Sept. 1876 †30. April 1889
Formand 10. Jan. 1887—17. Jan. 1889.
Professor (224).

HOLM, PETER EDVARD

25. Sept. 1876 25. Sept. 1909
Formand 23. Jan. 1889—26. Jan. 1909.
Dr. phil., Professor (228).

MADVIG, JOHAN NICOLAI

25. Sept. 1876 †12. Dec. 1886
Formand 25. Sept. 1876—†12. Dec. 1886.
Konferensraad, Dr. phil., Professor (171).

PANUM, PETER LUDVIG

25. Sept. 1876 †2. Maj 1885
Dr. med., Professor (215).

STEENSTRUP, JOHANNES JAPETUS SMITH

25. Sept. 1876 †20. Juni 1897
Etatsraad, Dr. med. & phil., Professor (190).

JØRGENSEN, SOPHUS MADS

15. Maj 1885 †1. April 1914
Formand 27. Jan. 1909—4. Nov. 1913
Dr. phil., Lektor ved Univ. (237).

USSING, JOHAN LOUIS

7. Januar 1887 25. Sept. 1902
Dr. phil., Professor (203).

WARMING, JOHANNES EUGENIUS BÜLOW

24. Maj 1889 25. Sept. 1921
Dr. phil., Professor (251).

CHRISTIANSEN, CHRISTIAN

1. Okt. 1897 †28. Nov. 1917
Dr. med., Professor (240).

THOMSEN, VILHELM LUDVIG PETER

2. Maj 1902 (25. Sept. 1902) 25. Sept. 1913
Dr. phil., Professor (247).

ERSLEV, KRISTIAN SOFUS AUGUST

30. April 1909 (25. Sept. 1909) 31. Marts 1926
Formand 4. Nov. 1913—31. Marts 1926.
Dr. phil., Professor (267).

DRACHMANN, ANDERS BJØRN
31. Okt. 1913 (25. Sept. 1913) 31. Marts 1933
Formand 1. April 1926—31. Marts 1933.
Dr. phil., Professor (308).

JUNGERSEN, HECTOR FREDERIK ESTRUP
1. Maj 1914 †6. Marts 1917
Dr. jur., phil. & scient., Professor (300).

HENRIQUES, VALDEMAR
13. April 1917 †4. Dec. 1936
Dr. med., Professor (309).

HJELMSLEV, JOHANNES TROLLE
11. Jan. 1918
Dr. phil., Professor (327).

OSTENFELD, CARL EMIL HANSEN
18. Febr. 1921 (25. Sept. 1921) †16. Jan. 1931
Dr. phil., Professor (339).

PEDERSEN, JOHANNES PEDER EJLER
29. Jan. 1926 (1. April 1926)
Formand fra 1. April 1933.
Dr. theol. & phil., Professor (356).

BJERRUM, NIELS JANNIKSEN
27. Febr. 1931
Dr. phil., Professor (335).

TUXEN, POUL
3. Marts 1933 (1. April 1933)
Dr. phil., Professor (368).

JESSEN, KNUD
5. Febr. 1937
Dr. phil., Professor (372).

Siden 1876 har Selskabet, efter Indstilling fra Fondets Direktion, valgt følgende som *Tilforordnede til Carlsberglaboratoriets Bestyrelse*:

JACOBSEN, JACOB CHRISTIAN
10. Nov. 1876 †30. April 1887
Kaptajn, Brygger.

KOGSBØLLE, ERHARD
10. Nov. 1876 †19. April 1906
Brygger.

VAN DER AA KÜHLE, SØREN ANTON
14. Okt. 1887 †12. April 1906
Løjtnant, Direktør for »Gamle Carlsberg«.

JACOBSEN, CARL CHRISTIAN HILMANN
4. Maj 1906 (25. Sept. 1906) †11. Jan. 1914
Brygger, Direktør for »Ny Carlsberg«.

KOEFOED, RUDOLPH GEORG
4. Maj 1906 (25. Sept. 1906) †27. Dec. 1924
Mag. scient., Direktør for »Gamle Carlsberg«.

POULSEN, POUL CHRISTIAN
6. Febr. 1925 †3. Febr. 1934
Direktør for Carlsberg Bryggerierne.

ANDERSEN, ALFRED CHRISTIAN
6. Febr. 1925
Cand. polyt., Forstander for Landøkonomisk Forsøgslaboratoriums kemiske Afdeling.

CLAUSSEN, NIELS HJELTE
11. Febr. 1938
Cand. polyt., fh. Direktør ved Carlsberg Bryggerierne.

Den 29. Marts 1878 afholdt Selskabet atter et overordentligt Møde under Ledelse af J. N. Madvig i Anledning af, at Brygger J. C. Jacobsen havde ønsket at give Carlsbergfondet en Udvidelse ved en ny Gave af 200.000 Kr. prioriterede i Carlsberg til en aarlig Rente af 10.000 Kr., der skulde anvendes til Oprettelse og Udvikling af et nationalhistorisk Museum paa Frederiksborg Slot. Selskabet bemyndigede Carlsberg-

fondets Direktion til at modtage Gaven og besluttede efter J. C. Jacobsens Ønske at udnævne et Medlem af Direktionen til Medlem af Museets Bestyrelse. Dette meddeltes J. C. Jacobsen i en Takkeskrivelse af 30. Marts 1878 fra Selskabet¹.

Herefter har Selskabet valgt følgende af Direktionens Medlemmer til *Medlemmer af Frederiksborg-Museets Bestyrelse*:

HOLM, PETER EDVARD		ERSLEV, KRISTIAN SOFUS AUGUST	
26. April 1878	25. Sept. 1909	31. Okt. 1913	31. Marts 1926
Dr. phil., Professor (228).		Dr. phil., Professor (267).	
THOMSEN, VILHELM LUDVIG PETER		PEDERSEN, JOHANNES PEDER EJLER	
5. Nov. 1909	25. Sept. 1913	12. Marts 1926 (1. April 1926)	
Dr. phil., Professor (247).		Dr. theol. & phil., Professor (356).	

Carlsbergfondets ældste Statutter, der var udarbejdet af J. C. Jacobsen i Samraad med Japet. Steenstrup og C. T. Barfoed, blev som nævnt uden Ændring vedtaget af Selskabet den 29. September 1876. Fremtidige Ændringer i Statutterne kunde kun foretages efter enstemmig Indstilling af Fondets Direktion og Selskabets derpaa følgende Beslutning. I visse Tilfælde krævedes dog derefter kgl. Konfirmation. Det var J. C. Jacobsens bestemte Ønske at unddrage Fondet alle fremmede, uvidenskabelige Hensyn og Indflydelser, og dette mente han kunde ske ved at knytte Fondet til Selskabet og til en blandt dets Medlemmer valgt Direktion.

For at Selskabet paa rette Maade skulde kunne holde de med Fondets Modtagelse givne Forpligtelser, var det nødvendigt, at Fondets Formaal laa indenfor de samme faglige Omraader som Selskabets (jvfr. S. 290). Uden Tvivl har J. C. Jacobsen haft dette for Øje, da han, før Fondets Overdragelse til Selskabet, formulerede dets Formaal som: for det første at fortsætte og udvide Virksomheden i det allerede bestaaende kemisk-fysiologiske Carlsberg Laboratorium, og dernæst »at fremme de forskjellige Naturvidenskaber samt Mathematik, Philosophi, Historie og Sprogvidenskab.« (Jvfr. S. 637)². For Opfyldelsen af dette vidtspændende Formaal var det nødvendigt at vælge saa alsidig en Direktion som mulig, der havde nøje Kendskab til de i Formaalet nævnte Fagomraader. Af Medlemmerne skulde tre være naturkyndige, og i Praksis har de to øvrige Medlemmer altid været valgt blandt Dyrkere af Aandsvidenskaberne.

Carlsbergfondets Statutter blev i Aarenes Løb ofte underkastet større og mindre Ændringer og Tilføjelser, der alle gik igennem Selskabets Behandling før deres Vedtagelse. Medens der før en Ændring af Selskabets egne Vedtægter siden 1888 krævedes to Behandlinger, har dette Krav ikke været stillet for Fondets Vedtægter. Uden at der ses nogen ydre Foranledning, foretoges en dobbelt Behandling af en Statuttilføjelse i Februar-Marts 1931, og en saadan Fremgangsmaade anvendtes ligeledes i April-Maj 1936.

En Tilføjelse til Statutterne af usædvanlig Art fandt Sted i 1902, i hvilken Anled-

¹ »Aktstykker vedr. Carlsbergfondet«, Kbh. 1894. S. 32.

² »Carlsbergfondet 1876—1926. Et Jubilæumsskrift.« Bd. I. Kbh. 1930. S. 128, 232 f.

ning Selskabet »efter Begæring af Carlsbergfondets Direktion« afholdt et overordentligt Møde den 29. Januar under Ledelse af Præsidenten, Julius Thomsen. »Carlsbergfondets Direktion stillede (i Henhold til Statuternes § XIV) Forslag om Antagelse af et nyt (femte) Tillæg til Carlsbergfondets Statuter vedrørende Oprettelsen af en ny Afdeling af dette, Ny Carlsbergfondet kaldet, hvis Opgave skal være at virke for kunstneriske Formaal i vort Fædreland.« Selskabet vedtog det indstillede Tillæg, men fik i øvrigt ingen særlige Opgaver overfor det nye Fond.

Ifølge Fondets nugældende Statutter § XVIII skal Direktionen afgive en aarlig Beretning til Selskabet om Fondets Virksomhed, samt en Oversigt over Fondets Indtægt, Udgift og Status. Saadanne Beretninger har Selskabet regelmæssig modtaget. Den første Beretning forelagdes Selskabet i et overordentligt Møde den 23. November 1877. Den blev optaget i »Oversigten« 1877, hvor den fylder 4 Sider. Senere er en Beretning hvert Aar trykt i »Oversigten«. Som et enkelt Billede paa, hvor omfattende Fondets Virksomhed er blevet i Aarenes Løb, kan blot nævnes, at Beretningen for Aaret 1941—42 i »Oversigten« omfatter 83 Sider 8vo.

Paa forskellig Maade har Carlsbergfondet ydet Selskabet megen økonomisk Støtte. Den 16. Oktober 1896 vedtog Selskabet et af Fondets Direktion stillet Forslag om et Tillæg til Statutterne, ifølge hvilke der bl. a. ydes Selskabet et aarligt Tilskud paa 10.000 Kr. »som Bidrag fra Fondets Side til at sikre Selskabets uafhængige Stilling og Virksomhed i Fremtiden«, et Synspunkt, som ogsaa J. C. Jacobsen havde paapeget i Skrivelsen til Selskabet den 25. September 1876. Ved en ny Statutændring vedtaget den 15. Januar 1926 forhøjedes det aarlige Tilskud til 20.000 Kr. paa Grund af Pengenes formindskede Købeevne. Ved flere Lejligheder har Fondet understøttet Udgivelsen af Selskabets Publikationer. I 1918, paa et Tidspunkt, da Fondets Indtægter var meget store, men hvor den herskende Dyrtid havde medført Udgifter for Selskabet til dets Publikationer, der langt oversteg Indtægterne, modtog Selskabet en Gave fra Fondet paa 100.000 Kr. Beløbet blev ikke straks udbetalt, men forrentedes i nogle Aar, indtil det ikke hævede Beløb i Februar 1934 udbetaltes Selskabet til fri Anvendelse.

En storstilet Gave fik Selskabet Tilsagn om i Mødet den 3. November 1893, ved Fondets Tilbud om at give Selskabet et Hjem, som det kunde beholde for stedse, i Stedet for de utilstrækkelige Lokaler i Prinsens Palæ, i hvilke Møderne dengang holdtes. Efter at et Udvalg havde overvejet de i Anledning af dette Tilbud fremkomne Spørgsmaal, modtog Selskabet den 27. April 1894 det givne Tilbud. Den 14. Januar 1898 tiltraadte Selskabet et Udkast fra Fondets Direktion til det Dokument, ved hvilket de nye Lokaler skulde overdrages Selskabet, og dette Dokument tinglæstes den 21. Marts 1898¹. I September s. A. flyttedes Selskabets Kontorer til den nye Bygning, men først den 24. Marts 1899 kunde Møderne begynde i de rummelige Mødesale. Det første Møde overværedes bl. a. af Kongen og Kronprinsen. Præsidenten, Julius Thomsen, gav ved den Lejlighed et Tilbageblik over Selskabets Liv i de af Staten hidtil

¹ Trykt i Oversigt 1899 S. 43—45 og i »Fortegnelse over Legat- og Dotationsbestemmelser« vedr. Selskabet. Kbh. 1940.

CARLSBERGFONDETS DIREKTION 1926

(Fra venstre til højre: V. Henriques, J. Hjeltslev, Kr. Erslev, C. H. Ostenfeld, A. B. Drachmann)

Malet af Herman Vedel

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab.

tilstaaede Lokaler og rettede en Tak til Fondets afdøde Stifter, J. C. Jacobsen, samt til den daværende Direktion. Derpaa talte Formanden for Fondets Direktion, Edv. Holm, der gav en Del Oplysninger om Bygningens Forhistorie og om dens rige Udsmykning. Kongen sluttede Mødet med at bede Selskabet bevare Carlsbergfondets Stifter i varig Erindring¹.

En Udsmykning af de nye Lokaler, som Selskabet maatte sætte særlig Pris paa, var det af P. S. Krøyer udførte store Maleri af et Møde i Selskabet i Lokalerne i Prinsens Palæ. Den 15. November 1895 modtog Selskabet med Tak Fondets Tilbud om at lade Krøyer male Selskabet, og derpaa at lade Maleriet smykke de nye Lokaler. Den 27. Januar 1899 indkom Fondets Gavebrev paa Maleriet.

I Anledning af Carlsbergfondets 50-Aars Jubilæum i 1926 skænkede Fondet Selskabet et af Maleren Kræsten Iversen udført Loftsmaleri til Mødesalen. Ved samme Lejlighed stillede Præsidenten, Vilhelm Thomsen, i Mødet 9. April 1926 Forslag om, at Selskabet bevilgede Midler til et Maleri af Carlsbergfondets Direktion i dens Sammensætning for Formandsskiftet i April 1926. Arbejdet dermed blev overgivet til

¹ Jvfr. Beretn. om Mødet i Overs. 1899. S. 34—43.

Maleren Herman Vedel, som afsluttede sit Arbejde i Begyndelsen af 1927. Maleriet ophængtes i Spisesalen overfor Krøyers Billede.

Endnu skal omtales et Hverv, som af Brygger J. C. Jacobsen i hans Testamente var paalagt Selskabet. J. C. Jacobsens Bolig, Gamle Carlsbergs Hovedbygning, tilfaldt efter hans Død (30. April 1887) hans Enke og skulde derefter tilkomme Sønnen, Carl Jacobsen, og hans Hustru for Livstid. Efter deres Død skulde Carlsbergfondet overtage denne Ejendom til Anvendelse efter følgende Bestemmelse: »Hovedbygningen med det ovenfor nævnte Tilbehør maa ikke udlejes, men skal overdrages som Fribolig paa Livstid til en ved sin Virksomhed i Videnskab, Literatur, Kunst, eller paa anden Maade af Samfundet fortjent Mand eller Kvinde, der vælges med absolut Majoritet af Videnskabernes Selskab paa Indstilling af Carlsberg Fondets Direktion.« Da Brygger Carl Jacobsen den 11. Januar 1914 afgik ved Døden, traadte den testamentariske Bestemmelse i Kraft. Fondets Direktion, der skulde gøre Indstilling til Selskabet, stod her overfor en meget vanskelig Opgave, tildels paa Grund af Bestemmelsens Ubegrænsethed. Den 20. Februar 1914 gav Direktionens Formand, Kr. Erslev, Selskabet nogle orienterende Oplysninger om Fundatsbestemmelserne. Direktionen henvendte sig til Vilhelm Thomsen (som Person, ikke som Selskabets Præsident), men af Helbredshensyn turde han ikke modtage Boligen. Derpaa besluttede Direktionen den 12. Marts at indstille Harald Høffding til Beboer af »Æresboligen«, og Selskabets Valg foretoges samme Dag. Den 2. Juli 1931 døde Høffding, og i samme Møde, den 11. December 1931, i hvilket Vilhelm Grønbech og Niels Bohr talte Mindeord om Høffding, valgtes Niels Bohr efter Direktionens Indstilling til Høffdings Efterfølger i Æresboligen.

Ovenfor er givet en kort Oversigt over Carlsbergfondets og Selskabets indbyrdes Forhold. Om Carlsberg Bryggerierne, Carlsbergfondet og dets Afdelinger, spec. Ny Carlsbergfondet, og de to Stiftere foreligger allerede en rig Litteratur, blandt hvilken i særlig Grad henvises til Jubilæumsskriftet: »Carlsbergfondet 1876—1926« Bd. I—II. Kbh. 1930, og det af Carlsbergfondet, i Anledning af Selskabets 200-Aars Jubilæum, udgivne Skrift: Johs. Pedersen, »Carlsbergfondet«, Kbh. 1942.

I det efter J. C. Jacobsens Død i 1887 oprettede Fundatstillæg af 1. Oktober 1888, der var baseret paa hans testamentariske Dispositioner i 1882, gives i § 4 (Testamente § 8) Udtryk for, hvorledes han ønskede Bryggeriernes Drift videreført efter sin Død:

»Ved Bryggeriernes Drift skal det være det stadige Formaal uden Hensyn til øjeblikkelig Fordel at udvikle Fabrikationen til den størst mulige Fuldkommenhed, saaledes at disse Bryggerier og deres Produkt altid kunne staa som et Mønster og ved deres Exempel virke til, at Ølbrygningen her i Landet holdes paa et højt og hæderligt Standpunkt.«

For paa bedste Maade at opnaa dette Maal overdrog J. C. Jacobsen ved sit Testamente de to Bryggerier, »Gamle Carlsberg« og »Mellembryggeriet«, til Carlsberg-

fondet¹. Tanken hermed var at skabe en nær Sammenknytning af Videnskaben og de praktiske Opgaver (ligesom tidligere ved Thotts og Classens Legater), og at sikre sig, at hans Virksomhed stadig holdtes paa samme høje Niveau som det, han selv havde skabt for den. At knytte Driften af en Fabrikvirksomhed til et videnskabeligt Fond var J. C. Jacobsens dristige Tanke. Men den forløbne Tid har ikke gjort denne Tanke til Skamme, skønt Direktionen fik langt større Opgaver end i det oprindelige Gavebrev fra 1876. Medens Fondets aarlige Indtægt dengang var 20.000 Kr., arbejder Direktionen nu med Summer paa omkring 1¹/₂ Million Kroner til Fordeling mellem Carlsberg Laboratoriet, de videnskabelige Understøttelser og Frederiksborgmuseet, hvortil kommer Ny Carlsbergfondets Bevillinger til kunstneriske Formaal. Denne enorme Fremgang skyldes i første Række J. C. Jacobsens og senere Carl Jacobsens storslaaede Gaver, men dernæst ogsaa den dygtige praktiske Ledelse af den arbejdende Bedrift, og ikke mindst Foreningen i Direktionens Medlemmer af videnskabelig Indsigt i videste Forstand og Evne til Administration og Forhandling. I Valget af de rette Medlemmer til Fondets Direktion bestaar Selskabets Opgave og Ansvar overfor Carlsbergfondet og dets fremsynede Stifter.

¹ Bryggeriet »Ny Carlsberg« blev af Brygger Carl Jacobsen og Hustru ved Skøde af 20. Januar 1902 overdraget Carlsbergfondet til Oprettelse af en særlig Afdeling derunder: »Ny Carlsbergfondet«, for Støtte af Kunsten i Danmark.